

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus- suunnitelma

10.3.2025

Saamelaisalueen koulutuskeskus
Sámi oahpahusguovddáš
Säämi máttááttáskuávdáš
Sää'm škooltemkõõskõs

Sisällys

1.	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman lähtökohdat	2
2.	Lainsäädäntöperusta	2
3.	SAKK:n tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanne 2024	3
4.	Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi	4
5.	Arvio toimenpiteiden toteutumisesta ja tuloksista	6
6.	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta tiedottaminen	6
7.	Toimintaohjeita käytännön tilanteisiin	7
8.	Henkilöstön kehittämistoimet-suunnitelma	8
9.	Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen seuranta	8
10.	Lähteet ja lisätietoa	9

1. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman lähtökohdat

Tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki edellyttävät koulutuksen järjestäjiltä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatimista. Tämän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus on varmistaa, että Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa kunnioitetaan ihmisarvoa riippumatta ihmisen sukupuolesta, ulkonäöstä, iästä, uskonnosta, yhteiskunnallisesta asemasta, alkuperästä, mielipiteistä, kyvyistä ja saavutuksista.

SAKK:n tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sisältää lainsäädäntöperustan, selvityksen oppilaitoksen opiskelijoiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta, toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi sekä arvioin aikaisempaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta. Suunnitelmaan on koottu toimintaohjeita opettajille, opiskelijoille ja huoltajille käytännön tilanteisiin. Suunnitelman lopussa on tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä henkilöstön kehittämistoimet-suunnitelma.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatimisen lähtökohtana on ollut lainsäädännön edellyttämät toimet sekä Saamelaisalueen koulutuskeskuksen toimintaperiaatteisiin kirjatut oppilaitoksen arvot. SAKK:n tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu yhdessä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa.

Tavoitteena on, että syntyy yhteinen ymmärrys siitä,

- millainen on tasa-arvoinen ja yhdenvertainen oppilaitos
- mitä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus yleensä ja erityisesti omassa oppilaitoksessamme merkitsee
- mihin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämällä sekä suunnittelulla pyritään
- mikä voi estää tai edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta
- mitä uutta sukupuolisensitiivinen ajattelutapa tuo oppilaitoksen käytänteisiin.

SAKK:n henkilökunta ja opiskelijat tiedostavat omaa käyttäytymistään ja asenteitaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioihin liittyvissä kysymyksissä. SAKK:n henkilökunta ja opiskelijat toimivat tasa-arvoisesti, edistävät kaikessa oppilaitoksen toiminnassa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista hyväksyen erilaisuutta ja kunnioittaen toisiaan ja yhteistyökumppaneitaan yksilöinä. Oppilaitoksen toiminnassa näkyy tasa-arvoinen ja yhdenvertainen toimintakulttuuri. Erityistä huomiota kiinnitetään saamelaisryhmien tasapuoliseen kohteluun koulun oppilaitoksen kaikessa toiminnassa.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat ihmisen perusoikeuksia. Kaikilla Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa opiskelevilla ja työskentelevillä on tasavertaiset mahdollisuudet opiskeluun ja työntekoon erilaisissa oppimis- ja työympäristöissä.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusoikeuksia.

2. Lainsäädäntöperusta

Yhdenvertaisuuslain (2014/1325, 6 §) mukaan koulutuksen järjestäjän velvollisuus on edistää yhdenvertaisuutta. Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Opiskelijoille ja alaikäisten opiskelijoiden huoltajille tulee varata mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä. Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista, ehkäistä syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Lakia on muutettu 1.6.2023 alkaen siten, että ihmisarvoa loukkaavan käyttäytymisen ei tarvitse kohdistua suoranaisesti tiettyyn ihmiseen ollakseen häneen kohdistuvaa häirintää. Se voi kohdistua myös johonkin ihmisryhmään.

Vuonna 2015 uudistettu laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (L609/1986) velvoittaa oppilaitoksia laatimaan oppilaitoksen toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman yhdessä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa. Laki kieltää syrjinnän sukupuolen perusteella ja velvoittaa koulutuksen järjestäjän edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa. Laki sisältää syrjintäsuojan myös sukupuoli-vähemmistöille. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että jokaisella opiskelijalla on samat mahdollisuudet opiskeluun ja ammatilliseen kehittymiseen. Lisäksi tulee ennaltaehkäistä sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Erityistä huomiota tulee kiinnittää opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, opimiseroihin ja opintasuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Tasa-arvolaki kieltää seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän oppilaitoksissa. Oppilaitoksen tai muun yhteisön vastuu alkaa kuitenkin vasta silloin, kun häirintä on saatettu sen vastuullisen edustajan tietoon. Oppilaitos tai yhteisö on tällöin velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin häirinnän poistamiseksi. Menettely on kiellettyä syrjintää, mikäli oppilaitos tai yhteisö ei tällöin ryhdy käytettävissä oleviin toimiin estääkseen häirinnän jatkumisen.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 80 §:n mukaan opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Ilmoitusvelvollisuuden tavoitteena on tuoda esiin oppilaitoksessa tapahtuvan kiusaamisen ja häirinnän lisäksi myös koulumatkalla esiin tulevat kiusaamis- ja häirintätapaukset. Tämä edesauttaa kokonaistilanteen selvittämistä sekä tehostaa kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä.

3. SAKK:n tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanne 2024

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa toteutettiin opiskelijoille suunnattu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely kevätlukukaudella 2024. Vastausten perusteella tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanne koetaan oppilaitoksessa hyväksi. Vastanneita opiskelijoita oli 24 ja heistä 96 % oli sitä mieltä, että sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuu erittäin hyvin tai melko hyvin. Vastanneista opiskelijoista 5 oli kokenut tai havainnut syrjintää.

Jokaisella opiskelijalla on oikeus tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen kohteluun opintojensa aikana.

4. Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Rehtori nimeää kolmeksi vuodeksi kerrallaan SAKK:n tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmän koordinoimaan ja kehittämään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä oppilaitoksessa. Työryhmään kuuluvat apulaisrehtori (koollekutsuja), työsuojelupäällikkö, opettajien edustaja, henkilöstön edustaja, opinto-ohjaaja sekä opiskelijaedustajana opiskeluhuoltoryhmän opiskelijajäsen. Tarvittaessa työryhmää täydennetään asiantuntijajäsenillä. Työryhmä kokoontuu vähintään kerran lukuvuodessa.

SAKK:ssa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan mm. seuraavasti:

- Joka toinen vuosi, parillisten vuosien kevätlukukaudella opiskelijoille tehtävällä Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyllä,
- Oppilaitoksen palautekyselyllä (esim. jakso- ja lukuvuosipalaute),
- Opetushallituksen valtakunnallisen opiskelijapalautteen avulla (aloituskysely ja päättökysely),
- Kouluterveyskyselyllä,
- Amisbarometrillä,
- Opiskeluhuollon omavalvonnan yhteydessä (opiskeluhuoltoryhmä),
- Järjestämällä keskustelevia rehtorin tunteja ja apulaisrehtorin aamukahvitilaisuuksia opiskelijoille,
- Järjestämällä oppilaitoksen yhteisiä hyvinvointi- ja virkistyspäivätapahtumia.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ilmenevät oppilaitoksen toimintakulttuurissa ja vuorovaikutuksessa. Opiskelijoita kohdellaan yhdenvertaisesti opiskelijavalinnoissa, opintojen ohjauksessa, opintojen edistämiseen tarvittavan tuen antamisessa sekä opintosuoritusten arvioinnissa. Kiusaamista, syrjintää ja seksuaalista häirintää ennaltaehkäistään.

Tämän suunnitelman tarkoituksena on tukea ja edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kaikessa Saamelaisalueen koulutuskeskuksen toiminnassa. Seuraavaan taulukkoon on koottu toimintoja ja toimenpiteitä, joiden avulla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä tehdään.

Asia/toiminta	Tavoite	Toimenpiteet ja seuranta
Syrjinnän ja kiusaamisen ehkäiseminen	Kaikkia oppilaitoksen jäseniä arvostetaan erilaisista taustoista ja lähtökohdista riippumatta.	Lisätään yhteistä tietoisuutta, jotta opiskelijat ja henkilökunta eivät osallistu piilotettuun ja epäsuoraan ikään, alkuperään, kansallisuuteen, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, poliittiseen toimintaan, ammattiyhdistystoimintaan, perhesuhteisiin, terveydentilaan, vammaisuuteen, tai seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvään syrjintään. Seuranta: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn tulokset, keskustelut opiskeluhuollon toimijoiden kanssa, valtakunnallinen opiskelijapalaute
Seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen	Seksuaalista häirintää ei sallita ja siihen puututaan välittömästi.	Puututaan kaikkeen sopimattomaan käyttäytymiseen, esim. seksuaalisesti tunkeilevat tai vihjailevat ja sukupuolta alentavat eleet/ilmeet tai härskit puheet ja kaksimielliset vitsit. Seuranta: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn tulokset, keskustelut opiskeluhuollon toimijoiden kanssa, valtakunnallinen opiskelijapalaute
Opiskelijavalinta	Opiskelijavalinnassa kaikkia hakijoita kohdellaan yhdenvertaisesti.	Valinnassa noudatetaan kaikille yhtäläisiä valintaperusteita ja -menetelmiä, jotka vahvistetaan rehtorin päätöksellä. Joissakin tutkinnoissa on pääsy-/soveltuvuuskokeet. Seuranta: Valintaperusteiden, -menettelyjen ja valintojen vahvistukset rehtorin päätöksellä
Opintojen ohjaus	Ohjauspalvelut ovat kaikkien opiskelijoiden saatavissa.	Opinto-ohjauksessa noudatetaan SAKK:n opinto-ohjauksen suunnitelmaa. Tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankittu osaaminen. Tutetaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnassa ja toteutumisessa.

	Opiskelijoiden yksilöllisyys huomioidaan ohjauksessa.	Seuranta: Valtakunnallinen opiskelijapalaute, SAKK:n omat palautteet
Opetus ja oppimisympäristöt	Opetusmenetelmät ja -tilat ovat esteettömiä. Oppimateriaalit ovat selkeitä ja tarvittaessa selkokielisiä.	Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) toteuttamisessa tarkoittaa jokaisen omien lähtökohtien ja tavoitteiden mukaista työskentelyä ajallisesti ja menetelmällisesti. Mahdollistetaan, tunnustetaan ja tunnustetaan ajasta ja paikasta riippumaton oppiminen. Verkko-opinnot antavat joustoa oppimispolkuihin. Opettajat tukevat opiskelijoita oppimistilanteissa, esimerkiksi eriyttävillä tehtävillä, opiskeltavan asian jakamisella pienempiin osiin, toistolla ja kertauksella sekä antamalla tarvittavan ajan oppimiseen. Oppimateriaaleja tehtäessä huomioidaan niiden selkeys ja ymmärrettävyys. Opetuksessa käytetään tarvittaessa selkokielistä materiaalia. Tilojen esteettömyys huomioidaan rakennushankkeissa. Seuranta: Valtakunnallinen opiskelijapalaute, rehtorin ja apulaisrehtorin keskustelutilaisuudet opiskelijoille
Erityisen tuen järjestelyt	Yhdenvertaiset mahdollisuudet opintojen suorittamisessa turvataan erityispedagogisilla järjestelyillä.	Opiskelijoiden erityisen tuen tarve selvitetään opintojen alussa ja niiden edetessä yhteistyössä opettajien kanssa. Opettajat yhdessä erityisopettajan kanssa antavat erityistä tukea Erityinen tuki -suunnitelman mukaan. Opiskelijan osaamisen arviointia mukautetaan tarvittaessa. Opiskelijoita ohjataan aktiivisesti opiskeluhuollon palveluihin ja opintojen ohjaukseen. Seuranta: Erityinen tuki -suunnitelman tarkistaminen vuosittain, valtakunnallinen opiskelijapalaute, rehtorin ja apulaisrehtorin keskustelutilaisuudet opiskelijoille
Opintosuoritusten arviointi	Osaamisen arviointi perustuu tutkinnon perusteiden osaa mistavoitteisiin ja arviointikriteereihin.	Noudatetaan arvioinnissa tutkinnon perusteita. Arvioinnin oikaisumennettelystä kerrotaan opiskelijoille. Seuranta: Arvioinnin oikaisujen määrä
Opiskeluyhteisön hyvinvointi	Kiusaamista ennaltaehkäistään ja siihen puututaan välittömästi. Avoin vuorovaikutus ja toimintakulttuuri.	Panostetaan ryhmäytymiseen koko opintojen ajan. Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennalta ehkäisevänä, koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Sillä tarkoitetaan toimia, joilla edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä oppimisympäristön terveellisyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttaa koko oppilaitoksen henkilökunta yhdessä opiskeluhoollon toimijoiden kanssa. Opiskelijan välittävä kohtaaminen, kuunteleminen ja kunnioittaminen lisäävät turvallisuutta ja luottamuksen tunnetta. Opiskelijakuntatoiminnan avulla lisätään opiskelijoiden hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Erilaisilla opiskelua tukevilla toiminnoilla ja tapahtumilla lisätään opiskelijoiden viihtyvyyttä ja opintojen edistymistä, esim. hyvinvointi- ja virkistyspäivät, Jeesi-pajat. Seuranta: Valtakunnallinen opiskelijapalaute, SAKK:n omat palautteet, rehtorin ja apulaisrehtorin keskustelutilaisuudet opiskelijoille, opiskeluhoollon itsearviointi, keskustelut opiskeluhoollon toimijoiden kanssa
Opiskelijoiden osallistuminen	Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua päätöksentekoon. Osallisuus ja vaikutuskanavat ovat yhdenvertaisesti kaikkien saavutettavissa.	Koulutuksen järjestäjän tulee varata opiskelijoilleen mahdollisuus osallistua koulutuksen kehittämiseen sekä kuulla heitä ennen opintoihin ja muihin heidän asemaansa olennaisesti vaikuttavien päätösten tekemistä (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 106 §). SAKK:n opiskelijoita edustaa opiskelijakunta. Kaikki oppilaitoksen opiskelijat kuuluvat automaattisesti opiskelijakuntaan (SMÁK ry). Opiskelijaedustajat toimivat oppilaitoksen johtokunnassa ja erilaisissa työryhmissä. Kehitetään opiskelijoiden monipuolisia palautteenantomahdollisuuksia. Seuranta: rehtorin ja apulaisrehtorin keskustelutilaisuudet opiskelijoille

5. Arvio toimenpiteiden toteutumisesta ja tuloksista

SAKK:n tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvien toimenpiteiden toteutusten ja tulosten seurantaa ja havaintoja.

- Rehtorin tunnit ja apulaisrehtorin aamukahvitilaisuudet on kehitetty dialogisemmiksi opiskelijoiden toiveiden pohjalta.
- SAKK:n remonttihankeessa on pyritty vaikuttamaan tilojen esteettömyyteen ja monikäyttöisyyteen, opiskelijoiden saavutettavuuteen (virtuaaliluokat) sekä lainsäädännön mukanaan tuomiin vaateisiin.
- Opettajakokouksissa on keskusteltu esimerkkinä toimimisen tärkeydestä. Esim. vitsiksi tarkoitetut ilmaukset voivat tuntua kuulijasta loukkaukselta. Henkilökuntaa on muistutettu tästä ja kehoitettu käyttäytymään työroolin edellyttämällä tavalla.
- Tieto erityisesti aloittavien ryhmien ryhmäytymisen merkityksestä on lisääntynyt ja siitä on keskusteltu mm. opettajakokouksissa. Myös opiskelijakuntaa on kannustettu ja aktivoitu olemaan osaltaan mukana ryhmäytymisessä esim. hyvinvointipäivänä yhteistyössä OSKU ry:n kanssa.
- Opintojen henkilökohtaistamisen ja ohjauksen lisääntymisen myötä pystytään aiempaa paremmin vastaamaan opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin.
- Opiskelijat ovat toivoneet myös sukupuolineutraaleja wc-tiloja. Onko riittävä, että inva-essat ovat sukupuolineutraalit?
- Opiskelijapalautteen pohjalta kehitetään ja ideoidaan syyslukukauden hyvinvointipäivää sekä kevätlukukauden virkistys-/ulkoilupäivää.
- Opiskeluhoitoryhmä kokoontuu kaksi kertaa lukuvuodessa kehittämään ja ideoimaan osaltaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä.

6. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta tiedottaminen

Rehtori tiedottaa opiskelijoita tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta koulun aloituspäivänä. Koulutusvastaavat ja ofelaš-ohjaajat perehdyttävät suunnitelman tavoitteisiin tarkemmin osana orientaatiota ja perehdyttämistä. Suunnitelma viedään oppilaitoksen www-sivujen Opiskelijalle-osioon. Opiskelijoille ja huoltajille tiedotetaan Wilman kautta, mistä suunnitelma on luettavissa. Suunnitelmasta tiedotetaan SAKK:n sosiaalisessa mediassa.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta tiedotetaan SAKK:n syyslukukauden ensimmäisessä henkilöstökokouksessa. Rehtori vastaa siitä, että suunnitelma käydään läpi opettajien ja muun henkilöstön kanssa.

Yhdenvertaisuus on tietoa, taitoa ja asennetta.

7. Toimintaohjeita käytännön tilanteisiin

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa on nollatoleranssi kiusaamiseen, syrjintään ja seksuaaliseen häirintään kaikissa oppimisympäristöissä. Tähän on koottu toimintaohjeita käytännön tilanteisiin opettajille, opiskelijoille ja huoltajille.

Ohjeita opettajalle

- Ole kiinnostunut opiskelijoiden kuulumisista, edistä hyvän ilmapiirin muodostumista ja ota huoli puheeksi opiskelijan kanssa.
- Puutu epäasialliseen käyttäytymiseen. Ole itse esimerkillinen toiminnassasi.
- Ilmoita rehtorille tai apulaisrehtorille opiskelijaan kohdistuneesta kiusaamisesta, syrjinnästä tai seksuaalisesta häirinnästä koulussa tai työpaikalla. Rehtori, apulaisrehtori ja opiskeluhuollon henkilöstö ovat tukenasi asian selvittelyssä.
- Ota yhteyttä yhdessä opiskelijan kanssa koulukuraattoriin tai terveydenhoitajaan ja ohjaa opiskelija opiskeluhuollon palveluihin.
- Ilmoita asiasta myös alaikäisen opiskelijan huoltajalle (kerro opiskelijalle asiasta ennen yhteydenottoa).

Ohjeita opiskelijalle

- Kohtele toisia kuten haluaisit itseäsi kohdeltavan.
- Kunnioita jokaisen opiskelijan ja työntekijän taustoja ja kulttuuria.
- Jos joudut kiusaamisen, syrjinnän tai seksuaalisen häirinnän kohteeksi, ilmaise häiritsijälle, miltä hänen käyttäytymisensä tuntuu ja pyydä lopettamaan.
- Jos et halua lähestyä häiritsijää tai jos häirintä jatkuu, ilmoita epäasiallisesta käyttäytymisestä ofelaš-ohjaajalle, opettajalle, asuntolaohjaajalle tai muulle henkilöstön edustajalle.
- Voit puhua epäasiallisesta toiminnasta myös koulukuraattorille tai muille opiskeluhuollon toimijoille.
- Jos joudut kiusaamisen, syrjinnän tai seksuaalisen häirinnän kohteeksi työpaikalla, ilmoita asiasta heti työssäoppimista ohjaavalle opettajalle. Jos et saa häntä kiinni, ilmoita asiasta rehtorille tai apulaisrehtorille.
- Säilytä mahdolliset todisteet, kuten some-, teksti- tai sähköpostiviestit.
- Käytä opiskeluhuollon palveluja, kun tarvitset apua ja tukea.

Ohjeita huoltajalle

- Ole kiinnostunut nuoren asioista, myös netin käytöstä. Merkittävä osa kiusaamisesta ja seksuaalisesta häirinnästä tapahtuu vapaa-ajalla.
- Mikäli nuoreen kohdistuu kiusaamista, syrjintää tai seksuaalista häirintää koulussa tai työpaikalla, ole yhteydessä ofelaš-ohjaajaan, apulaisrehtoriin tai rehtoriin, jotta asiaan voidaan puuttua.
- Voit olla yhteydessä myös koulukuraattoriin tai terveydenhoitajaan, joilta saat tukea.
- Kannusta nuortasi opiskeluhuollon palveluiden käyttöön.

Jokaisen ihmisen omia rajoja on kunnioitettava, esim. toisen henkilön koskettaminen on aina luvanvaraista toimintaa.

8. Henkilöstön kehittämistoimet-suunnitelma

Henkilöstölle toteutettavassa työtyytyväisyyskyselyssä organisaatio mittaa ja seuraa henkilöstönsä työtyytyväisyyttä, lähiesihenkilöiden johtamistyön onnistumista sekä valtion palkkausjärjestelmän toimivuutta käytännössä. Vastaukset kerätään tutkimuksissa anonyymisti ja luottamuksellisesti, eikä yksittäisen vastaajan kokemus tule esiin. Marraskuussa 2023 henkilöstön VMBaron vastaus-% oli 79 ja vastaajien lukumäärä oli 46. Työtyytyväisyys koettiin henkilökunnan keskuudessa hyväksi. Vastauksissa nousseisiin tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviin kysymyksiin perustuen tehdään kehittämistoimenpiteitä, jotka on kuvattu alla olevassa suunnitelmassa.

Kehittämistoimet-suunnitelma

Asia	Tavoite	Toimenpide	Ajanjakso	Vastuuhlö	Seuranta
Epäasiallinen käytös	0-toleranssi	Kannustetaan avoimeen ja keskustelemaan toimintakulttuuriin.	Jatkuva	Koko henkilökunta	Tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyöryhmä seuraa
		Epäasiallisen kohtelun ehkäisy oppaan avulla tuodaan tietoisuutta vastuista ja velvoitteista.	Syksy 2025	Esihenkilöt	
		Turvallisuus ja työhyvinvointi sivuston ja vuosikellon ajantasaisuus ja päivitys	Jatkuva	Työsuojelupäällikkö ja työsuojeluvaltuutetut	
Seksuaalinen häirintä	0-toleranssi	Häirinnästä vapaa työpaikka -oppaan avulla selkiytetään seksuaalisen häirinnän piirteitä ja tuodaan tietoisuutta oikeanlaiseen toimintaan ja käytökseen.	Syksy 2025	Esihenkilöt	

9. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen seuranta

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen seurataan sekä opiskelijoiden-, että henkilöstön toimenpidetaulukossa mainittujen seurantamenettelyjen avulla. Tätä suunnitelmaa tarkistetaan ja päivitetään vähintään joka toinen vuosi, opiskelijoille suunnatun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn jälkeen. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely opiskelijoille toteutetaan seuraavan kerran kevtlulukaudella 2026.

Kaikilla Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa opiskelevilla ja työskentelevillä on tasavertaiset mahdollisuudet opiskeluun ja työntekoon erilaisissa oppimis- ja työympäristöissä.

10. Lähteet ja lisätietoa

Ihmisoikeusliitto www.ihmisoikeusliitto.fi

Invalidiliitto www.invalidiliitto.fi

Kynnys ry www.kynnys.fi

[Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta \(1986/609\)](#)

Nuorten osallisuutta edistävä yhteistyöorganisaatio, Nuorten akatemia www.nuortenakatemia.fi

Oikeusministeriön ylläpitämä tietopankki yhdenvertaisuudesta ja syrjimättömyydestä kiinnostuneille <https://yhdenvertaisuus.fi/etusivu>

[Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa](#). OPH: Oppaat ja käsikirjat 2018:4a

[Oppia kaikille! Yhdenvertaisuussuunnittelun opas oppilaitoksille](#). Sisäasiainministeriön julkaisu 26/2013.

Pakolaisneuvonta www.pakolaisneuvonta.fi

Romaniasiaain neuvottelukunta www.romani.fi

Saamelaiskäräjät www.samediggi.fi

[Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä oppilaitoksissa](#), Tasa-arvovaltuutettu.

Suomalainen ihmisoikeus- ja sosiaalialan kansalaisjärjestö, Seta ry www.seta.fi

Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry www.sakury.net

Tasa-arvovaltuutettu www.tasa-arvo.fi

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, sukupuolten tasa-arvo www.thl.fi

[Tietoa ja materiaalia toisen asteen opettajille turvataitokasvatuksen ja seksuaaliterveyden opetuksen tueksi](#). Väestöliitto, 2021.

Työsuojeluhallinto www.tyosuoja.fi

[Yhdenvertaisuuslaki \(2014/1325\)](#)